

Bydgoszcz, 05.06.2024

Dr hab. Małgorzata A. Basińska, prof. uczel.

Wydział Psychologii UKW w Bydgoszczy

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

Pana Pawła Bruda pod tytułem: „ Osobowość borderline i jej aspekty w kontekście metacech osobowości, patologicznych cech osobowości i cech temperamentu” napisanej pod kierunkiem dr hab. Jana Ciecucha, prof. uczelnii (promotora głównego) i dr hab. Radosława Rogoza, prof. uczelnii (promotora pomocniczego)

Diagnoza zaburzeń osobowości, a w szczególności osobowości borderline, ze względu na to że manifestuje się w różnorodny sposób u poszczególnych osób, jest trudna i niejednoznaczna. Badacze tego zagadnienia wskazują na różne ważne kwantyfikatory, które mają być pomocne w tym procesie. Niestety nie zawsze są one ze sobą spójne. Ponadto zmieniające się zasady diagnozowania według systemów klasyfikacyjnych - DSM i ICD – czynią ten proces dodatkowo trudnym. Dlatego wszelkie wysiłki podejmowane w tym obszarze zasługują na uwagę. Prezentowana do oceny rozprawa doktorska, w której Autor podjął tematykę uporządkowania sposobu diagnozowania osobowości borderline (BPD) w odniesieniu do Kołowego Modelu Metacech Osobowości, patologicznych cech osobowości wg ICD-11 i modelu temperamentu Strusa, Ponikiewskiej i Ciecucha, jawi się jako interesująca i zasługuje na docenienie. Jest to praca mieszcząca się w obszarze psychologii klinicznej, a uszczegóławiając w obszarze psychologicznej diagnozy klinicznej.

Rozprawa doktorska pana Pawła Bruda ma postać spójnego tematycznie zbioru artykułów opublikowanych (cztery artykuły) w recenzowanych czasopismach naukowych, określonych przez ministra. Przedstawione do oceny artykuły to prace dwuautorskie – Doktoranta z Promotorem. Trzeba odpowiedzieć na pytanie o wagę wkładu Doktoranta w ich powstanie. Artykuł nr 1 został napisany samodzielnie przez Pana Magistra. W sekcji *Authors' contributions* artykułu nr 3 i 4 podano, że Doktorant był odpowiedzialny za cały proces badawczy, poczynając od konceptualizacji, poprzez zbieranie danych, ich analizę i przygotowanie publikacji. Promotor ograniczył swoją rolę do superwizji tych procesów i pomocy w przygotowaniu publikacji. To typowa rola promotora niezależnie od formy rozprawy doktorskiej. Można przypuszczać, że w drugim artykule podział prac był podobny. Oznacza to, że Doktorant był autorem pomysłu, autorem modelu teoretycznego, badaczem, autorem analizy statystycznej danych i osobą odpowiedzialną za całość artykułu. W związku z powyższym nie mam wątpliwości co do zasadności włączenia przedstawionych artykułów do cyklu doktorskiego.

Głównym celem rozprawy doktorskiej była „identyfikacja szerszego osobowościowego podłoża i kontekstu zaburzenia osobowości borderline i jego aspektów” (str. 8). Każdy z artykułów uszczegóławiał ten cel.

UNIwersytet KAZIMIERZA WIELKIEGO WYDZIAŁ PSYCHOLOGII

85-867 Bydgoszcz, ul. Leopolda Staffa 1
telefon (052) 370 84 02, 370 84 35
e-mail: psyche@ukw.edu.pl

Artykuł nr 1 został opublikowany w *Studia Psychologica: Theoria et Praxis* w 2021r. pod tytułem *Przegląd kryteriów diagnostycznych, cech i typów osobowości borderline wraz z próbą ich porządkowania*. Jego celem był przegląd 37 modeli osobowości borderline, a następnie Autor poddał analizie wyróżnione na jej podstawie podtypy. Ze względu na zróżnicowany obraz kliniczny zaburzenia oraz różnorodność podejść do diagnozowania zaburzenia osobowości borderline jest to bardzo wartościowa praca. Zwrócił uwagę nie tylko na różnorodność merytoryczną akcentowanych i opisywanych w literaturze deskryptorów osobowości borderline, ale także na sposób podejścia: skoncentrowany na zmiennych i skoncentrowany na osobach. Podczas próby uporządkowania tej wiedzy w pierwszym kroku wyodrębnił z omówionych modeli możliwie najmniejsze jednostki znaczeniowe, rozumiane jako wąsko zdefiniowane cechy. Było ich 59. Następnie w drugim kroku połączył je w znaczeniowo szersze, spójne teoretycznie grupy. W wyniku zastosowanej analizy Doktorant wyodrębnił 11 domen. Do tej części mam jedno pytanie: na czym polegała ta analiza? Proszę przybliżyć ten proces.

Uogólniając ocenę tej publikacji można stwierdzić, że proces porządkowania wymagał od Doktoranta dużej pracy, a efekt jest imponujący i wartościowy klinicznie.

Artykuł nr 2 został opublikowany w *Psychiatrii Polskiej* w 2023 roku pod tytułem *Polska adaptacja samoopisowych narzędzi do badania cech osobowości borderline – FFBI i FFBI-SF*. Celem tej publikacji było przedstawienie procesu adaptacji polskiej dwóch samoopisowych narzędzi do pomiaru cech osobowości borderline: FFBI i wersji skróconej FFBI-SF. Sprawdzono spójność wewnętrzną obu kwestionariuszy, trafność strukturalną, trafność zbieżną i różnicową wymienionych skal. W badaniu wzięło udział łącznie 527 dorosłych Polaków w wieku 18–70 lat (grupa niekliniczna). Przeprowadzone analizy pozwoliły Autorom stwierdzić, że polska adaptacja FFBI oraz FFBI-SF ma dobre właściwości psychometryczne i może być wykorzystywana w dalszych badaniach naukowych.

Zaprezentowany proces adaptacji kwestionariuszy przebiegł zgodnie z zasadami i doprowadził do poszerzenia repertuaru istniejących narzędzi diagnostycznych. Mam jedno pytanie, dlaczego Autorzy nie opracowali choćby tymczasowych norm, które w diagnozie indywidualnej są potrzebne.

Artykuł nr 3 pod tytułem *Borderline personality disorder and its facets in the context of personality metatraits and pathological traits*, został opublikowany w *Personality and Individual Differences* w 2023 roku. Głównym celem tego artykułu było opisanie heterogeniczności BPD za pomocą patologicznej Wielkiej Piątki i modelu kołowego CPM. Przeprowadzono dwa badania. Pierwszy w populacji nieklinicznej, ze względu na fakt, że cechy osobowości, w tym związane z BPD, można również zaobserwować z wystarczająco niską intensywnością także w populacji ogólnej (N=315) i drugi wśród osób ze zdiagnozowanym zaburzeniem osobowości borderline (N=113). Odniesienie cech BPD do modelu CPM, w którym przyjęto, że wyodrębnione metacechy są najszerszymi wymiarami osobowości, pozwoliło na ich umiejscowienie w przestrzeni modelu kołowego. Ponadto, ta lokalizacja pozwoliła odnieść cechy osobowości borderline do innych cech i właściwości, które zostały wcześniej zlokalizowane w modelu kołowym.

UNIwersytet KAZIMIERZA WIELKIEGO

WYDZIAŁ PSYCHOLOGII

85-867 Bydgoszcz, ul. Leopolda Staffa 1
telefon (052) 370 84 02, 370 84 35
e-mail: psyche@ukw.edu.pl

Odniesienie cech BPD do patologicznej Wielkiej Piątki pozwala zobaczyć związki między nimi. Obie analizy są niezmiernie wartościowe, poszerzające rozumienie znaczenia uzyskiwanych wyników w procesie diagnozy oraz pomagające w budowaniu u diagnosty większej wnikliwości.

Artykuł nr 4 pt. *Temperamental underpinnings of borderline personality disorder and its facets* został opublikowany w *Personality and Mental Health* w 2024r. Autorzy świadomi jak ważną rolę pełni temperament w rozwoju zaburzenia osobowości borderline postanowili zbadać te relacje korzystając z nowego modelu temperamentu, opartego na Regulacyjnej Teorii Temperamentu, Wielkiej Dwójce Temperamentu i Modelu Kołowym Osobowości. Przeprowadzono także dwa badania na osobach dorosłych – pierwsze na próbie populacji ogólnej (N = 315), drugie na próbie klinicznej (N = 113) osób z rozpoznaniem zaburzenia osobowości typu borderline.

Uzyskane wyniki pozwoliły na pogłębienie rozumienia uwarunkowań BPD. W szczególności potwierdzono jego znaczenie dla rozróżnienia aspektów eksternalizacyjnych i aspektów internalizacyjnych w tym rodzaju zaburzenia osobowości.

Należy podkreślić bardzo duże kompetencje statystyczne Doktoranta. We wszystkich artykułach przeprowadził bardzo różnorodne i zaawansowane obliczenia.

Podsumowując, rozprawa doktorska pana Pawła Bruda mająca postać spójnego tematycznie zbioru artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych z formalnego punktu widzenia spełnia kryteria stawiane tego typu pracom. Podstawy teoretyczne, plan badań i jego realizacja nie budzą żadnych zastrzeżeń. Wyniki badań prowadzą do pogłębienia wiedzy w obszarze klinicznej diagnozy psychologicznej zaburzenia osobowości borderline.

Konkluzja

Na podstawie przedstawionej analizy stwierdzam, że recenzowana praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego w dyscyplinie psychologia i odpowiada ustawowym wymaganiom stawianym rozprawom doktorskim określonym w art., 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o tytule i stopniach naukowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 882 z późn.zm.). Dlatego wnoszę o dopuszczenie mgr Pawła Bruda do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie uwzględniając ogromną wartość kliniczną tego projektu badawczego, jego nowatorski charakter oraz bardzo rzetelne przeprowadzenie wniosku o wyróżnienie prezentowanej dysertacji.

Małgorzata A. Basińska